

MIDTRE HÅLOGALAND TINGRETT

DOM

Avsagt: 23.07.2024 i Midtre Hålogaland tingrett, Harstad

Saksnr.: 24-061975TVI-TMHA/THAR

Dommer: Dommerfullmektig Simen Gundersen

Saken gjelder: Krav om tilbakebetaling av deler av en faktura

**Robin Lund AS v/ Advokat Ole Edvard Tokvam
mot
Astrid Meistad v/ Tor Arne Vannebo**

Dette er en oppsummering av dommen, utført av Kaare Mathiesen

Rettens vurdering

- 1. Innledning:** Det er enighet om at bildet er beskyttet etter åndsverkloven § 23, og at Robin Lund AS har rettighetene. Det er også enighet om at det ikke ble innhentet samtykke før publisering, og at Meistad har betalt fakturaen hun mottok fra Robin Lund. Uenigheten ligger i om Meistad har rett til å få tilbakebetalt deler av fakturaen, spesifikt 9 492,50 kr.
- 2. Saken har tidligere vært behandlet i forlikrådet.** Robin Lund har anket avgjørelsen inn for tingretten innen fristen. Åndsverkloven § 85 er ikke til hinder for at saken behandles ved Midtre Hålogaland tingrett.
- 3. Utgangspunktet for vurderingen:** Fakturaen fra Robin Lund AS til Meistad om betaling for urettmessig bruk av bildet er å anse som et avtalemessig tilbud. Betalingen fra Meistad er en aksept av dette tilbudet, og det er inngått en bindende avtale om at oppgjøret for den urettmessige bruken av bildet var 9 717,5 kr. Det er ingen bestemmelser i åndsverkloven som hindrer inngåelse av en slik avtale. Spørsmålet er om det foreligger et gyldig rettsgrunnlag som gjør at Meistad kan kreve tilbakebetalt deler av dette beløpet.
- 4. Et mulig rettslig grunnlag for Meistads krav om tilbakebetaling er avtaleloven § 36, som tillater at en avtale helt eller delvis kan settes til side eller endres hvis det ville virke urimelig å gjøre den gjeldende.** Det er en bred helhetsvurdering som tar hensyn til avtalens innhold, partenes stilling, forholdene ved avtalens inngåelse, senere inntrådte forhold og omstendighetene for øvrig. Det er ikke enhver skjevhet i et avtaleforhold som gir grunnlag for anvendelse av avtaleloven § 36. Det er de klare, i betydningen tydelige, urimeligheter som kan sensureres med hjemmel i bestemmelsen. Det er ikke tilstrekkelig for å anvende avtaleloven § 36 at avtalen har blitt ufordelaktig for en av partene. Formålet med en lempingsregel som avtaleloven § 36 er å beskytte den svake part i et avtaleforhold mot urimelige kontraktsvilkår. Ved vurderingen av om avtalen er urimelig, vil avtalens innhold og virkninger stå sentralt. Ved vurderingen av om et vederlag er urimelig høyt etter avtaleloven § 36, er et relevant utgangspunkt for vurderingen forholdet mellom ytelse og motytelse. Dersom den påståtte urimelige ytelsen har en markedspris, beror vurderingen på en sammenligning mellom markedsprisen og den avtalte pris.

Åndsverkloven § 81 regulerer retten til vederlag og erstatning for inngrep i rettigheter etter loven. Den som er utsatt for en immateriell krenkelse kan etter åndsverkloven § 81 velge mellom tre ulike grunnlag for utmåling av kompensasjonen, og velge det høyeste av disse beløpene. Det er et grunnvilkår for å kunne kreve vederlag og erstatning at inngrepet i rettigheten er gjort forsettlig eller uaktsomt. Dersom det skal være aktuelt med dobbelt vederlag etter åndsverkloven § 81 tredje ledd, er det et vilkår at det er utvist forsett eller grov uaktsomhet. Retten kan ikke se at Meistad eller hennes ansatt har handlet forsettlig, men er av den oppfatning at den urettmessige bildebruken må betegnes som grov uaktsom. Åndsverkloven § 81 får dermed anvendelse. Etter bokstav a vil rettighetshaveren ha krav på en kombinasjon av vederlag og erstatning, mens han etter bokstav b får dekket økonomiske tap som står i adekvat årsakssammenheng med overtredelsen og etter bokstav c vil han ha rett til et vederlag svarende til vinningen som er oppnådd ved overtredelsen.

Departementet har i forarbeidene lagt til grunn at vederlaget ikke kan settes til et lavere beløp enn det overtrederen hadde måttet betalt i vederlag hvis han hadde inngått en avtale om bruk i samme omfang som det overtredelsen gjelder. Selv om det ikke er sannsynliggjort at den reelle markedsprisen for bildet er på om lag 1 700 kr, er det sannsynliggjort at det er mulig å kjøpe bildet for om lag 1 700 kr. Som et utgangspunkt kunne det derfor være naturlig å legge til grunn at vederlaget minst må settes til 1 700 kr. En slik regel kan imidlertid fort føre til at noen som uforvarende bruker et bilde som vedkommende finner på nett til privat bruk kunne bli ilagt å betale et svært høyt vederlag dersom den påkrevde prisen for bildebruken var satt svært høy. Ved den konkrete vurderingen skal det tas i betraktning hva som er omfanget av bruken, den økonomiske verdien for overtrederen, vanlig bransjestandard eller praksis og andre konkrete forhold. Dersom bransjestandard eller praksis ikke gir veiledning, skal vederlaget fastsettes på grunnlag av en skjønsmessig vurdering av hva som ut fra rettighetens verdi utgjør et rimelig vederlag for bruken.

Meistad har vist til Oslo tingretts dom TOSL-2022-101531, hvor det ble funnet at tilsvarende bilder ble lisensiert for 30-100 kr per bilde. Retten mener at det i denne saken er dokumentert at et rimelig vederlag for et slikt bilde som denne saken gjelder er 100 kr. Kompensasjonen for opphavsrettskrenkelsen ville derfor blitt fastsatt til 125 kr inkludert merverdiavgift dersom saken hadde kommet til pådømmelse som en opphavsrettskrenkelse.

Dobbelt vederlag tilsvarer derfor 200 kr uten merverdiavgift. Retten er på denne bakgrunn kommet til at Robin Lund AS ville hatt krav på en kompensasjon på 225 kr dersom saken hadde vært behandlet som en inngrepssak etter åndsverksloven § 81.

Avtalen mellom partene innebærer at Meistad har betalt 9 717 kr til Robin Lund AS som en kompensasjon for øyeklinikkens urettmessige bruk av illustrasjonsbildet av påskekyllingen. Den «markedsmessige» prisen for dette ville vært 225 kr. Dette innebærer at den avtale kontraktsprisen er over førtitre ganger høyere enn det som den «markedsmessige» prisen ville vært.

Utgangspunktet i norsk rett er at enhver har ansvar for sine egne forutsetninger som ligger til grunn for avtaleinngåelsen. Dette utgangspunktet endres ikke ved at en av partene har hatt en motiverende forutsetning for avtalens inngåelse som den andre parten har vært klar over. Det beror på en helhetsvurdering hvor det alle forhold tatt i betraktning må være rimelig å legge forutsetningssikten over på den andre parten. Det skal etter avtaleloven § 36 legges vekt på «partenes stilling» ved urimelighetsvurderingen. Dersom det er en betydelig skjevhet i styrkeforholdet mellom partene og skjevheten har gitt seg utslag i utformingen av avtalen, kan det etter omstendighetene i en urimelighetsvurdering kunne tale for avtalerevisjon. Dette vil særlig kunne være aktuelt i forbrukerforhold, men bestemmelsen er også anvendelig i avtaler mellom næringsdrivende og mellom privatpersoner. Ved den konkrete vurderingen viser retten til at det i tillegg til å være en svært høy pris for en relativt beskjeden rettighetskrenkelse, er det Robin Lund AS som feilaktig har opplyst at den angitte prisen i fakturaen er markedspris. Det foreligger dermed en uriktig forutsetning til grunn for avtalen ved at den opplyste prisen var langt over markedspris. Når den tilsynelatende balanserte avtalen forrykkes på denne måten, taler det for at avtalens virkninger fremstår urimelig.

Ved den konkrete helhetsvurderingen bemerker retten at som et klart utgangspunkt er et nokså lite rom for å anvende avtaleloven § 36 til å revidere avtaler inngått mellom to næringsdrivende. Dette gjelder også der styrkeforholdet dem imellom må betegnes som skjevt. Retten er likevel av den oppfatning at det i dette tilfellet, og til tross for det nokså beskjedne vederlaget, er adgang til å anvende bestemmelsen til å

revidere partenes avtale. Retten har etter en helhetsvurdering kommet frem til at avtalen skal revideres slik at kontraktsvederlaget fastsettes til 1 500 kr. Dette vederlaget er seks ganger høyere enn det som ville vært en riktig «markedspris», men er likevel ikke slik at det fremstår urimelig.

5. Dommen: Meistad har lagt ned påstand om at hun tilkjennes 9 492,5 kr med tillegg av forsinkelsesrenter, mens hun i dommen har blitt tilkjent 8 217 kr med tillegg av forsinkelsesrenter. Dette betyr at Meistad har fått medhold i omtrent 86 % av det kravet hun fremsatte.

Retten mener at Meistad i det vesentlige har vunnet saken, og at hun derfor har krav på å få dekket sine saks kostnader etter tvisteloven § 20-2 første ledd. Retten bemerker også at Meistad også ville hatt krav på saks kostnader etter tvisteloven § 20-3, da det etter rettens syn foreligger slike tungtveiende grunner som tilsier at Robin Lund AS skulle dekket hennes saks kostnader.

Meistad har krav på å få dekket nødvendige saks kostnader. Reglene om saks kostnader i tvisteloven [kapittel 20](#) og tvisteloven § 10-5 regulerer partenes krav på erstatning for saks kostnader i saker som behandles etter reglene for småkravprosess.

1. Robin Lund AS dømmes til å betale 8 217 - åttetusentohundreogsyttent – kroner innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av dommen, med tillegg av lovens forsinkelsesrenter regnet fra 1. mai 2023 og frem til betaling skjer.
2. Robin Lund dømmes til å betale 1 367 - ettusentrehundreogsekstisyv - kroner i saks kostnader til Astrid Meistad innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av dommen.

Takk for at du delte denne detaljerte informasjonen. Her er min forståelse og analyse av rettens vurdering

1. **Innledning:** Det er enighet om at bildet er beskyttet etter åndsverkloven § 23, og at Robin Lund AS har rettighetene. Det er også enighet om at det ikke ble innhentet samtykke før publisering, og at Meistad har betalt fakturaen hun mottok fra Robin Lund. Uenigheten ligger i om Meistad har rett til å få tilbakebetalt deler av fakturaen, spesifikt 9 492,50 kr.
2. **Prosessuelt:** Saken har tidligere vært behandlet i forlikrådet. Avgjørelsen er bragt inn for tingretten innen fristen. Midtre Hålogaland tingrett er rett verneeting for overprøving av dommer fra forlikrådet. Åndsverkloven § 85 er ikke til hinder for at saken behandles ved Midtre Hålogaland tingrett.
3. **Utgangspunktet for vurderingen:** Fakturaen fra Robin Lund AS til Meistad om betaling for urettmessig bruk av bildet er å anse som et avtalemessig tilbud. Betalingen fra Meistad er en aksept av dette tilbudet, og det er inngått en bindende avtale om at oppgjøret for den urettmessige bruken av bildet var 9 717,5 kr. Det er ingen bestemmelser i åndsverkloven som hindrer inngåelse av en slik avtale. Spørsmålet er om det foreligger et gyldig rettsgrunnlag som gjør at Meistad kan kreve tilbakebetalt deler av dette beløpet.
4. **Kan kravet om tilbakebetaling bygges på avtaleloven § 36?:** Et mulig rettslig grunnlag for Meistads krav om tilbakebetaling er avtaleloven § 36, som tillater at en avtale helt eller delvis kan settes til side eller endres hvis det ville virke urimelig å gjøre den gjeldende. Det er en bred helhetsvurdering som tar hensyn til avtalens innhold, partenes stilling, forholdene ved avtalens inngåelse, senere inntrådte forhold og omstendighetene for øvrig. Det er ikke enhver skjevhet i et avtaleforhold som gir grunnlag for anvendelse av avtaleloven § 36. Det er de klare, i betydningen tydelige, urimeligheter som kan sensureres med hjemmel i bestemmelsen. Det er ikke tilstrekkelig for å anvende avtaleloven § 36 at avtalen har blitt ufordelaktig for en av partene.
5. **Kravet om forsinkelsesrenter:** Meistad har krevd forsinkelsesrenter fra en dato som retten anser som rimelig. Hovedkravet ble fremsatt som et tilbakebetalingskrav i et brev datert 1. april 2023. Ifølge forsinkelsesrenteloven § 2, skal forsinkelsesrenter for dette kravet begynne å løpe 30 dager etter at kreditor har sendt et krav, og derfor fra 1. mai 2023 til betaling skjer.
6. **Sakskostnader:** Reglene om sakskostnader i tvisteloven kapittel 20 og tvisteloven § 10-5 regulerer partenes krav på erstatning for sakskostnader i saker som behandles etter reglene for småkravprosess.

Dommen: Meistad har lagt ned påstand om at hun tilkjennes 9 492,5 kr med tillegg av forsinkelsesrenter, mens hun i dommen har blitt tilkjent 8 217 kr med tillegg av forsinkelsesrenter. Dette betyr at Meistad har fått medhold i omtrent 86 % av det kravet hun fremsatte.

Retten mener at Meistad i det vesentlige har vunnet saken, og at hun derfor har krav på å få dekket sine sakskostnader etter tvisteloven § 20-2 første ledd. Retten bemerker også at Meistad også ville hatt krav på sakskostnader etter tvisteloven § 20-3, da det etter rettens syn foreligger slike tungtveiende grunner som tilsier at Robin Lund AS skulle dekket hennes sakskostnader.

Meistad har krav på å få dekket nødvendige sakskostnader. Sakskostnadskravet bygger utelukkende på erstatning for rettsgebyret til behandlingen i forlikrådet, og er klart nok nødvendige, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd og § 10-5. Meistad gis derfor medhold i kravet om erstatning for sakskostnader på 1 367 kr.

Nytt forslag p 4: